УДК 338.432:636.5

ОСОБЛИВОСТІ ВОВНОВОЇ ТА М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ОВЕЦЬ ТАВРІЙСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ

О.М.КРИЛОВА – науковий співробітник, Інститут тваринництва степових районів ім.М.Ф.Іванова «Асканія-Нова», Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства УААН

Серед актуальних завдань тваринництва проблема подальшого удосконалення вітчизняних порід овець належить до числа найбільш вагомих.

На півдні України тонкорунне вівчарство представлено в основному вівцями асканійської породи, які за чисельністю поголів'я посідають перше місце (36 %).

У 1993 році в цій породі затверджено новий таврійський внутрішньопородний тип. Він широко використовується у виробництві з метою збільшення настригу і виходу чистої вовни, поліпшення вовнових якостей, особливо густоти і довжини вовни, зменшення кількості жиропоту, поліпшення його кольору і захисних якостей, а також звивистості і вирівняності волокон по тонині і довжині. Крім того, сучасні економічні умови вимагають поглиблення селекції з породою за м'ясними якостями: збільшення живої маси, підвищення скоростиглості, плодючості та молочності вівцематок.

У подальшому підвищення ефективності селекційного процесу щодо розведення нового таврійського внутрішньопородного типу планується проводити з урахуванням внутрішньолінійного і міжлінійного методів підбору, які дозволяють прогнозувати ріст і розвиток тварин, виявляти типологічні особливості ліній різного напрямку продуктивності.

У зв'язку з цим проведення досліджень щодо виявлення особливостей вовнової та м'ясної продуктивності овець нового таврійського типу, з урахуванням методів підбору, є актуальним як з наукової, так і з практичної точок зору.

Мета досліджень – комплексне вивчення вовнової та м'ясної продуктивності нових австралізованих ліній 224,369,1577 овець таврійського внутрішньопородного типу при внутрішньо- і міжлінійному методах підбору.

Методика досліджень. Експериментальні дослідження виконувались у період 1995-1998 рр. у держплемзаводі «Асканія-Нова» Херсонської області. Лабораторні дослідження – у лабораторіях тонкорунного вівчарства, вовнознавства, агроекології та популяційної генетики Інституту тваринництва степових районів ім.

М.Ф.Іванова “Асканія-Нова”, Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства УААН.

Барани-плідники і вівцематки контрольної і дослідної груп знаходились в селекційній отарі в однакових умовах годівлі та утримання. Годівля баранів-плідників, вівцематок та молодняка проводились згідно норм ВІТ (1975).

Вовнову продуктивність у баранів-плідників, вівцематок і піддослідних ярок вивчали згідно з методикою ВНДІОК (1958); м'ясну продуктивність – на ярочках у 9-місячному віці після відгодівлі. Забій проводився у забійному цеху дослідного господарства “Асканія-Нова” за методикою ВІТ (1978); сортовий склад туш – за анатомічними гранями (ГОСТ 7596-55); морфологічний склад туш – шляхом обвалки окремих відрубів, а якість м'яса – у зразках фаршу та найдовшого м'яза спини.

Результати досліджень. На підставі отриманих даних встановлено, що коефіцієнт вовновості у барана 1577 був вищим і становив 76,8 г/кг, що на 28,6 і 10,2 % більше, ніж у баранів ліній 224,369. Вивчення властивостей вовни піддослідних баранів-плідників показало, що всі вони характеризувались високими вовновими якостями. Їх вовна мала білий жиропіт, була еластичною, м'якою. Бальна оцінка рун по баранах-плідниках у середньому становила 4,25.

У вівцематок настриг немитої вовни в середньому становив 7,0 кг, а митої – 4,2 кг при виході – 57,1-59,7 %. Вихід чистої вовни був вищим у вівцематок лінії 369 – (59,7 %). За настригом чистої вовни вівцематки ліній 224, 369, 1577 перевершували мінімальні вимоги інструкції по бонітуванню тонкорунних овець класу еліта на 26,3; 35,8; 33,5 %. Вівцематки лінії 1577 мали кращі вовнові якості, їх вовна була густішою (5820 вовнинок на 1 $см^2$), що на 4,8 і 1,2 % більше, ніж у ліній 224 та 369. Міцність волокон була також більшою у вівцематок лінії 1577 відповідно на 9,65 і 6,79 %.

Вивчення сортового складу рун піддослідних вівцематок показало, що за тониною вовни їх руна, в основному, були двохсортні (75,2 %) з тониною вовни основного сорту 23,5 мкм та коефіцієнтом вирівняності 18,7 %.

За довжиною вовни руна вівцематок були односортні. При сортуванні виділено 87,8-90,0 % рунної та 12,2-10,0 % вовни нижчих сортів. Більше половини рун 56,4-58,4 % мали білий та світлий жиропіт. За густотою вовни найвищим був показник у ярок отриманих при поєднанні ♂ 224х ♀ 369 – 72,7 %.

За варіантами підбору внутрішньолінійні ярки мали 5679,2 волокон в 1 $см^2$, а міжлінійні – 5703,2.

Настриг вовни у ярок внутрішньолінійного походження становив 5,02 =ь 0,10 кг, а по кросах 4,57 ± 0,11 кг, різниця вірогідна (P>0,90).

За настригом і виходом чистої вовни, коефіцієнтом вовновості кращі результати отримані при внутрішньолінійному підборі. Ярки внутрішньолінійного походження в лінії 1577 мали найвищі показники по настригу немитої вовни – 5,21 кг, чистої вовни – 3,30 кг, виходу чистої вовни – 62,65 % і коефіцієнту вовновості – 70,57 г/кг.

При внутрішньо- та міжлінійному підборі вірогідної різниці за довжиною вовни у ярок не встановлено, вона була відповідно – 13,1-13,2 см.

Ярки всіх комбінацій підбору мали добру вирівняність вовни в руні, але переважаючими були показники у ярок лінії 369 та ярок внутрішньолінійного походження. Ярки внутрішньолінійного підбору по лінії 1577 мали найвищий показник якості рун – 92,0%.

Генетичний потенціал таврійського внутрішньопородного типу збагачено не тільки з вовнової, але і з м'ясної продуктивності (1,2).

Отримані дані свідчать про те, що туші забитих ярок мали компактну форму, з доброю мармуровістю та виповненою мускулатурою, характерну для туш тонкорунних порід овець і були віднесені до туш першої категорії.

За порівняльним аналізом сортовий склад напівтуш (табл. 1) у ярок лінії 224 був кращим. Вихід відрубів 1-го сорту (75,82%), в порівнянні з ровесницями ліній 369 і 1577 був вищим відповідно на 2,62 та 6,02 абсолютних відсотків.

Маса м'якоті в тушках у лінійних ярок була на рівні 4,25-5,30 кг, що становило 69,87-73,50 % від маси туші. Більший коефіцієнт м'ясності – 2,77 був у ярок лінії 224 (табл. 1)

Хімічний склад м'яса (фаршу) в порівнянні з найдовшим м'язом спини, за вмістом загальної вологи, перевершував показник найдовшого м'яза спини 7,12 %.

Кількість сухої речовини у найдовшому м'язі спини була практично однаковою по групах ярок. Однак у фарші м'яса її було більше у ярок лінії 224 (30,45 %).

В сухій речовині найдовшого м'яза спини більше утримувалось білка – 86,2 % проти цього ж показника у фарші м'яса – 60,98 %, а жиру містилось, навпаки, більше у фарші м'яса – в середньому 35,02 % проти 8,97 % у найдовшому м'язі спини.

Найбільшу кількість білку визначено у фарші м'яса і найдовшому м'язі спини у ярок лінії 369 – 87,8 %; та 63,0 %. Енергетична цінність м'яса найдовшого м'яза спини та фаршу була вищою у ярок лінії 224 і становила відповідно 4,12 та 7,29 МДж.

Таблиця 1 – Сортовий і морфолочічний склад напівтуш ярок в 5- місячному віці

Показник	Лінія		
	224	369	1577
Кількість напівтуш	4	4	4
Маса напівтуш, кг	7,21	5,96	6,87
Маса відрубів 1 сорту, кг	5,46	4,29	4,80
%	75,82	73,20	69,87
2 сорту, кг	1,16	0,94	1,25
%	15,92	16,45	18,30
3 сорту, кг	0,59	0,69	0,82
%	8,21	10,25	11,90
Маса м'якоті : кг	5,30	4,25	4,80
%	73,50	71,30	69,87
Маса окосту : кг	1,91	1,71	2,07
%	26,49	28,69	30,13
Коефіцієнт м'ясності	2,77	2,48	2,32
Площа"м'язового вічка", $см^2$	23,25	20,50	19,50

Висновки.

1. Барани-плідники, вівцематки і ярки лінії 1577 за параметрами вовнової продуктивності, настригом і виходом чистої вовни, якістю рун, міцністю волокон кращі при внутрішньолінійному підборі і перевершують показники ліній 369 і 224

2. Ярки лінії 224 за м'ясними якостями (коефіцієнт м'ясності, вихід відрубів першого сорту, кількість сухої речовини у м'ясі) відрізняються більш високою селекційною пластичні>стю і є перспективними генотипами щодо подальшого підвищення м'ясних якостей таврійського внутрішньопородного типу.

Література.

1. Даниленко Г.К. Селекційні досягнення асканійської тонкорунної породи //Тваринництво У країни.-1994. - №6 - С. 15-16
2. Штемпель М.В. Таврійський внутрішньопородний тип асканійських тонкорунних овець // Науково-вироб. бюл. «Селекпія».-К.-1994. - С.84-87